



Stanovisko
odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra
č. 2/2022

Označení stanoviska:	Poskytnutí osvobození nebo úlevy na poplatku pro osoby pobírající starobní důchod
Právní předpis:	zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“)
Ustanovení:	§ 14 odst. 3
Související právní předpisy:	zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“) zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“)
Klíčová slova:	poplatek, správa poplatku, nerovné zacházení
Datum zpracování:	25. května 2022

Konkrétní ustanovení z obecně závazné vyhlášky: *Sleva ve výši 50 % na poplatek bude poskytnuta osobám pobírajícím starobní důchod, pokud žijí samostatně v domácnosti, nebo s dalším, či dalšími příjemci starobního důchodu. Pokud ve společné domácnosti žije osoba, která starobní důchod nepobírá, tato sleva se neposkytuje.*

Stanovisko:

Obec je v obecně závazné vyhlášce, kterou místní poplatek (dále jen „poplatek“) podle zákona o místních poplatcích zavede, oprávněna stanovit vlastní osvobození od poplatku nebo úlevu na poplatku nad rámec zákona. Při stanovení osvobození nebo úlevy si obec nesmí počínat zjevně diskriminačně, např. úleva je poskytnuta pouze poplatníkům určité rasy nebo konkrétního náboženského vyznání. Současně musí být obec schopna uvést a prokázat objektivní a rozumné důvody, ve smyslu nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS15/02 ze dne 21. ledna 2003, které ji ke stanovení osvobození nebo úlevy vedly.



V nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 15/02 ze dne 21. ledna 2003 se mj. uvádí, že *rovnost je kategorie relativní, jež vyžaduje odstranění neodůvodněných rozdílů. Zásadě rovnosti v právech dle článku 1 Listiny je proto třeba rozumět tak, že právní rozlišování v přístupu k určitým právům nesmí být projevem libovůle, neplyne z ní však závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoli právo.*

Rovněž mezinárodní instrumenty o lidských právech a mnohá rozhodnutí mezinárodních kontrolních orgánů vycházejí z toho, že ne každé nerovné zacházení s různými subjekty lze kvalifikovat jako porušení principu rovnosti, tedy jako protiprávní diskriminaci jedněch subjektů ve srovnání se subjekty jinými. Aby k porušení došlo, musí být splněno několik podmínek: s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, se zachází rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup.

Uvedený exkurz vede Ústavní soud k závěru, že určitá zákonná úprava, jež zvýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob oproti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Zákonodárce má určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví. Musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a aby mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existoval vztah přiměřenosti.

Ministerstvu vnitra přísluší výkon dozoru nad zákonností obecně závazných vyhlášek. V rámci abstraktní kontroly prováděné Ministerstvem vnitra nejsou obecně zkoumány konkrétní důvody, které obce vedou ke stanovení osvobození nebo úlev. Ministerstvo vnitra však v rámci své dozorové činnosti prověřuje taková osvobození a úlevy, která se zjevně zakládají na možné diskriminaci.

V roce 2022 bylo Ministerstvo vnitra veřejným ochráncem práv upozorněno na možné nerovné zacházení v případě poskytování úlevy na poplatku podle výše uvedeného ustanovení obecně závazné vyhlášky, kdy je při výběru poplatku tato sleva poskytována pouze osobám pobírajícím starobní důchod. Na tomto místě je nutné uvést, že pokud obec hodlala přiznat úlevu na poplatku poplatníkům v nepříznivé ekonomické situaci, které pobírají pouze důchod, mohla úlevu stanovit i pro osoby pobírající další druhy důchodů.

V současnosti jsou tisíce osob¹ v seniorském věku,² kterým starobní důchod nebyl z nejrůznějších důvodů Českou správou sociálního zabezpečení přiznán. Tyto osoby, a jedná se také o osoby v seniorském věku, se mohou mnohdy nacházet v tíživější ekonomické situaci než osoby pobírající starobní důchod,

¹ v roce 2019 podalo žádost o starobní důchod 111.596 osob, přičemž 7.482 žádostí bylo zamítnuto; v roce 2020 podalo žádost o starobní důchod 97.525 osob, přičemž 6.410 žádostí bylo zamítnuto; viz <https://ceskeduchody.cz/zpravy/tisice-senioru-loni-neziskaly-duchod-chybely-jim-odpracovane-roky>

² ve věku 65 let +



přesto jim není uvedena sleva na poplatku obcí poskytnuta. Ačkoliv stanovení osvobození nebo úlevy na poplatku je pouze v kompetenci a na vůli obce, neměla by aplikační praxe navozovat ani možnou diskriminaci. **Pokud má obec v úmyslu odlehčit seniorům jejich ekonomickou zátěž, je vhodné stanovit úlevu pro poplatníky ve věku 65 let a starší.**

Výběr poplatku a případné uznání osvobození nebo úlevy (správu poplatku) provádí správce poplatku – obecní úřad. Správa poplatku je výkonem přenesené působnosti a obecní úřad postupuje při správě poplatku podle daňového řádu. Podle názoru Ministerstva vnitra takto stanovená úleva nebo případné osvobození může v aplikační praxi zapříčinit možné nerovné zacházení s osobami v seniorském věku, což by bylo možné kvalifikovat jako porušení principu rovnosti dle čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod.

Závěr:

Obec je oprávněna stanovit osvobození nebo úlevu na poplatku dle svého uvážení, nesmí si však počínat zjevně diskriminačně. Pro stanovení osvobození nebo úlevy musí existovat objektivní a rozumné důvody. Pokud některé ustanovení v obecně závazné vyhlášce může mít při aplikaci za následek nerovné zacházení s poplatníky, doporučuje Ministerstvo vnitra osvobození nebo úlevu na poplatku nestanovit.

Osvobození nebo úlevy od poplatku vázané na pobírání starobního důchodu může mít za následek možnou diskriminaci a ve svém důsledku ani nedopadá na ekonomicky nejslabší skupiny obyvatel.

Poznámky:

- stanovisko popisuje právní stav ke dni zpracování
- stanovisko není právně závazné, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze příslušný soud